

Raskatastrofen i Ålesund

v/Frank

Tirsdag 25. mars jobbet jeg min første ordinære kveldsvakt på hundetjenesten etter å ha vært på en velfortjent påskeferie(syntes nå jeg da...). Som vanlig blir det overdrevent sosialt på slutten av en slik kveldsvakt etter en ferie slik at jeg ikke var i seng før alt for sent. ”Men det var jo ikke noe problem”, tenkte jeg, ”jeg kan sove lenge i morgen før jeg skal på nattevakt...”. Forvirringen i hodet mitt var derfor fullstendig når telefonen ringte i 7-tiden morgenen etter. Det vil si etter kun få timers søvn.

Det var Lars B som var i andre enden av telefonrøret og han fortalte at en boligblokk hadde rast sammen i Ålesund og at de trengte Katastrofehunder på stedet. Lars ringte bare for å sjekke om noen av hundene var tilgjengelige før de fikk en endelig ordre om avreise til Ålesund. De som kjenner meg vet at jeg har et mildest talt godt sovehjerte og følgelig klarte jeg ikke å forstå hva Lars B snakket om, men jeg sa meg villig til å bistå ved behov. Vi har jo ikke noen beredskapsordning(da dette koster penger...) og følgelig må det tas en ringerunde i hvert enkelt tilfelle for å undersøke om det finnes tilgjengelige ekvipasjer. ”Det er bare å ringe” sa jeg til Lars før vi la på før jeg rullet bakover og trodde jeg skulle sove videre. Men det viste seg fort at hjernen min hadde begynt å arbeide med informasjonen som var kommet gjennom telefonrøret. Norske boligblokker pleier jo ikke å rase sammen, og etter et par minutter var jeg ute av dvalen og på nettet for å sjekke hva som hadde skjedd. Når jeg så forsiden på de store nyhetsnettsidene forsto jeg at dette var noe helt utenom det vanlige. Noen minutter senere hadde jeg kledd på meg og funnet fram nødvendig utstyr, og da telefon nummer to kom fra Lars B var jeg og min hund ”Brax” i bilen i løpet av et par minutter.

Katastrofehundene i politiet er hunder som er opplært til å søke etter levende og døde i alle slags miljøer. Dette innebærer en grunnutdannelse som patruljehunder, samt en tilleggsutdannelse som ruinhund, lavinehund og i tillegg omfattende opplæring på liklukt. Min hund er opplært på alt det ovenfor nevnte og bør i utgangspunktet være en stor ressurs på et slikt oppdrag, men alle oppdrag er forskjellige og det er vanskelig å vite hva man kan bistå med før man er på stedet.

Da vi anså at tiden var vesentlig her kjørte jeg direkte mot Gardermoen samtidig som jeg fikk vite at Lars E allerede hadde kjørt fra hundetjenesten og var på vei mot basen til politihelikopteret. Cirka ½ time etter at jeg hadde blitt varslet sto jeg og Lars E utenfor politihelikopteret og var klare til avgang. Gutta og jentene på politihelikopteret er en fantastisk gjeng som alltid yter maksimalt for at oppdragene skal bli mest effektive og innen vi var på basen hadde de reservehelikopteret ”Heli31” klar for transport til Ålesund. Grunnen til at reservehelikopteret ble benyttet er at det har mindre utstyr og dermed større nyttelast. Helikopteret kunne derfor fly direkte uten å mellomlande for å tanke.

Det å fly politihelikopter med hund kan være en noe blandet fornøyelse. Disse helikoptrene er trange og underdimensjonert for denne typen transport, og når to hunder og førere skal inn i sammen blir det trangt og kummerlig. Hundene må sitte halvveis på fanget til ”far”. Bedre blir det ikke av at hundene ikke liker hverandre. Hunden til Lars E, ”Mysko”, har mange gode egenskaper, men hans sosiale egenskaper med andre hannhunder må sies å være noe begrensede. Min hund ”Brax” kan nok være glad for at ”Mysko” hadde på seg munnkurv. Uten den kunne det nok blitt forholdsvis livlig i det lille helikopteret.

”Heli31” tok av fra Gardermoen ca klokken 08 og vi fikk forespeilet en flytid på ca 1 ¾ time. Det var et fantastisk flyvær og den norske fjellheimen viste seg fra sin beste side da vi passerte over fjellene, men tankene var ikke på utsikten... På vei oppover forsøkte jeg og Lars E å gjøre oss opp noen tanker om hva vi ville møte og en plan på hva vi skulle gjøre. Vi ante jo strengt tatt ikke hva vi ville møte, men vi hadde fått med oss såpass at redningsmannskapene ikke kunne gå inn i blokken på grunn av stor fare for at den ville kollapse fullstendig. Vi var begge enige at vi var villig til å sende hundene inn i blokken dersom det kunne være med på å redde liv, selv om det ville utgjøre en stor risiko for hunden. Det å få en markering fra en hund vil i et slikt tilfelle kunne gjøre at redningsmannskapene kan konsentrere innsatsen på et enkelt sted, noe som betyr kortere tid i farlig område og derved lavere risiko. Cirka en halv time før vi kom til Ålesund var vi i kontakt med operasjonssentralen i Sunnmøre politidistrikt som hadde dårlige nyheter. Det hadde begynt å brenne i blokken og det var usikkert hva man kunne gjøre for søke etter eventuelle overlevende. Da helikopteret kom inn over Ålesund var det lett å se åstedet. Selv om byen badet i sol i et nydelig vårvær så man røyken som steg opp fra boligblokken som lå i Fjelltunveien 31. Vi fløy en runde over åstedet for å forsøke å skape et inntrykk av hva som hadde skjedd, men det var ikke så lett å se omfanget fra luften.

”Heli31” landet på bryggeområdet i Ålesund og vi ble møtt av kollega pb Muri som til daglig jobber i Ålesund. Han forklarte at han hadde vært tidlig på åstedet og at han hadde forøkt å søke med sin egen patruljehund inne i blokken, men at hunden hadde hatt store problemer med å bevege seg inne i blokken. Hunden til pb Muri er en erfaren patruljehund som foruten å være patruljehund også er godkjent lavinehund. Hunden har altså erfaring med å søke etter nedgravde personer, om enn i snø og ikke i betong...

Pb Muri tok oss opp til åstedet med hundebilen til politiet i Ålesund. De siste hundre meterne gikk vi da det var avsperringer i et forholdsvis stort område. Da vi gikk opp mot blokken fikk man et inntrykk av de voldsomme kreftene som hadde vært i bevegelse. De 4 øverste etasjene av blokken var flyttet mange meter framover av et stort steinras på baksiden av blokka og vekk fra sin opprinnelige plassering. De to underste etasjene hadde ikke blitt med på denne bevegelsen da de var forankret i bakken og det var vanskelig å forstå at blokken faktisk manglet 2 etasjer slik den sto da vi kom til stedet. Som vi hadde fått beskjed om i helikopteret hadde det begynt å brenne i blokken. Det var merkelige klare gule flammer som slikket opp fra grunnmuren og de laveste etasjene, og årsaken var som de fleste vet i dag at det var gass rett fra en stor beholder under grunnmuren som brant. Der og da var dette nye opplysninger som politiets innsatsleder og brannvesenet tok stilling til.

Vi forsto raskt at det ikke var mulig å foreta noe søk med hundene inne i blokken på grunn av røyken og varmen. Hundene ville ikke overlevd lenge nok til å gjøre noe nytte for seg uansett om vi hadde fått dem til å søke eller ikke. Vi ble med rundt blokken for å lete etter muligheter for å søke etter overlevende, men varmen og røyken gjorde det hele umulig. Vi forsto også raskt at mulighetene for å overleve inne i blokka etter raset kun var teoretiske, og at den brannen som nå herjet gjorde at de teoretiske mulighetene som hadde vært tilstede raskt ble tilnærmet null. Men mirakler har skjedd før og de kommer til å skje igjen. Hele hjelpeapparatet med politi, brann og ambulanse på stedet var innstilt på at miraklet skulle skje akkurat på dette stedet.

Vi måtte for vår del konkludere med at det ikke var noe vi kunne gjøre før brannen var slukket. Ut over dagen skulle det vise seg at brannen bare økte i omfang og at store områder i Ålesund ble evakuert på grunn av den store gasstanken som var bygd inn i blokka. En

gasseksplosjon kan ved gitte forutsetninger være ekstremt farlig og ødeleggende. På ettermiddagen skulle politihelikopteret returnere til Gardermoen og vi tok kontakt med staben i Sunnmøre politidistrikt for å få en vurdering om vi skulle bli i Ålesund eller reise tilbake. Staben besluttet å dimittere oss og heller be om bistand senere når brannen hadde roet seg, men det var ikke forventet at brannen ville stilne på flere dager på grunn av den store mengden gass i tanken. Vi forlot derfor Ålesund igjen samme ettermiddag og fikk nok en lang helikoptertur over den norske fjellheimen. Hjemturen hadde en vond bismak der vi gjerne skulle blitt igjen, selv om vi forsto at det egentlig var nytteløst der og da.

De neste dagene og ukene hadde vi jevnlig kontakt med politiet i Ålesund og fulgte jeg nyhetene derfra med stor interesse. Brannen fortsatt i mange dager og når den endelig var over ble det besluttet å forsøke å hente ut de antatt døde. Dette skulle være et samarbeid mellom brannvesenet i Ålesund og en enhet fra OBRE(Oslo Brann- og Redningsetat). Enheten fra OBRE er en del av NORSAR(Norwegian Search & Rescue) som er Norges bidrag ved akutte Internasjonale hjelpe/redningsaksjoner utenfor Norges grenser. I løpet av få dager fant søksteamene 4 av de 5 saknede. Den femte saknede var derimot vanskeligere å lokalisere.

Torsdag 10. april på morgenen hadde Lars B og jeg lastet opp utstyr og hunder i tjenestebilen og var på vei til Drammen for å bistå i et søk etter en savnet person som var antatt omkommet. På vei ut porten kom avdelingsjefen ut og ga beskjed om å kjøre til Gardermoen i stedet for å bistå i Ålesund. Vi hadde for så vidt gått og lurt på om de ville trenge noe bistand der, men vi hadde vel egentlig slått oss til ro med at de hadde god kontroll på det selv. Det kom derfor som en overraskelse at vi skulle opp denne dagen. Etter en kjapp ompakking og noen telefoner for å ordne henting i barnehagen på ettermiddagen kjørte vi til Gardermoen og ble på nytt fløyet opp til Ålesund. Denne gangen var ikke været like samarbeidsvillig over fjellet og vi opplevde at helikopteret måtte fly en langt mer kronglete rute for å komme fram.

Vel framme ble vi på nytt møtt av pb Muri som tok oss med opp til åstedet. Der mannskapene forrige gang hadde vært stresset, usikre og alle jobbet med høy intensitet var det nå ro og en voldsom beslutsomhet som preget arbeidet. Vi så på mannskapene at de var veldig slitne etter å ha jobbet under høyt press i flere uker, men humøret var fortsatt til stede.

Arbeidsforholdene inne i blokken var svært vanskelige. De to nederste etasjene lå hulter til bulter og det var stedvis svært trangt og stedvis bratt på de utbrente betongplatene. For å ivareta sikkerheten på best mulig måte var det til en hver tid kun et bestemt antall mannskaper som skulle være inne i blokken. Det sto hele tiden landmålere utplassert som passet på et det ikke var bevegelse i blokken og det var også overvåking av fjellet på baksiden der det først hadde rast ut. Hele tiden var det utplassert mannskap på utsiden med presslufthorn for å advare folk inne i blokka dersom noe skulle skje. Det var i tillegg satt opp en rekke byggstøtter inne i blokka for å spenne opp de etasjene der mannskapene jobbet, men det er vel lite sannsynlig at disse skulle holde dersom blokka skulle begynne å rase sammen. For å kvalitetssikre alt som ble tatt ut av blokka var Kripos' id-gruppe på plass og de gikk igjennom alt materiale som ble tatt ut av blokka.

Vi ble vist rundt av politiets innsatsleder og brannvesenets søksleder og vi fikk se de stedene de saknede ble funnet. Vår oppgave var å hjelpe til med å lokalisere den siste saknede. Søksledelsen benyttet plantegninger av blokka for å søke etter de saknede. Ulykken skjedde på sent på natten/tidlig på morgenen og de fleste ligger da og sover. På denne måten hadde søksteamene en oppfatning om hvor de saknede kunne være og denne teknikken hadde

fungert svært bra på de 4 første. Den siste saknede bodde i en av de nederste leilighetene og derfor lå det svært mye masse over dette området og tak og gulv i de forskjellige etasjene lå side om side i et fryktelig kaos.

Planen var at jeg søkte først med min hund "Brax" og at Lars B deretter søkte med sin hund "Rex". Det hele var en stor miljøpåkjenning for hunden. Det var bratt og glatt og vanskelig for den og komme seg fram og det var mye ukjente lukter som skulle sjekkes ut. Jeg følte at hunden arbeidet svært bra selv om han var mer påvirket av miljøet enn han vanligvis er. "Brax" er normalt sett en type som gir litt blaffen i det meste når han er på søk, men han var litt mer forsiktig enn han pleier å være. Men det skal sies at miljøutfordringene på dette søket var langt over det man klarer å lage på trening. Etter en tids søk fikk jeg en klar markering på hunden og han sto på hodet ned i en flere meter høy haug med skrot og grov med labbene. Jeg søkte spesifikt flere andre steder som søksledelsen trodde kunne være aktuelle, men det var kun på det ene stedet jeg fikk klar markering. Noen andre steder viste hunden interesse, men ikke så sterk at han markerte på det. Lars B søkte deretter med sin hund "Rex". "Rex" viste stor interesse på samme sted som "Brax" markerte, men begynte ikke å markere med graving der. De to hundene er ganske forskjellige i væremåte og dette stemte for så vidt med hva vi har sett før. "Rex" markerer ikke så tydelig som "Brax" gjør, men "Rex" søkte svært godt og tok seg veldig godt fram inne i det vanskelige miljøet. Vi ga derfor tilbakemelding på at vi hadde tro på at det kunne være noe i det området.

Problemet for søksledelsen var at det området som hundene markerte i var mange dagers arbeid fram i tid for å komme til. På grunn av de store mengdene med brannedfall og betong var det ikke mulig å sjekke ut det området før flere dager senere. Søksledelsen ønsket derfor at vi skulle sjekke ut et helt spesifikt område der de nettopp hadde boret store hull i betongen for å komme til etasjen under. Vi søkte derfor med hundene nede i disse hullene. Hundene markerte ikke der, men viste noe interesse. Problemet med å søke nede i disse hullene var at man ikke klarte å se hundene skikkelig og at de heller ikke fikk søkt fritt. Da er det vanskelig å si om interessen kommer av at det nettopp har vært masse folk som har arbeidet der eller om det er fordi det kunne være noe funn der. Vår tilbakemelding var i alle fall at vi ikke fikk noen markering, men at vi ikke kunne utelukke noe da søksforholdene var vanskelige og at det var mye ferd fra mannskapene der.

Søksmannskapene hadde satt en deadline på klokken 13 den dagen vi var der. Dersom de ikke hadde funnet den siste saknede innen det ville de gi seg og fortsette neste uke. Dette var en avgjørelse for å opprettholde sikkerheten fordi mannskapene var helt utslitt. Da markeringen var i et område som ville ta flere dagers arbeid å komme til og det ikke ble gjort noe ytterligere funn i det hullet som de ønsket vi skulle søke i ble arbeidet avsluttet ca 1330. Det var tydelig å se at mannskapene var lettet over å kunne ta litt fri. De hadde jobbet nesten døgnet rundt i to uker og det var mange slørete, slitne blikk som vandret rundt i Ålesund den dagen. Vi ble med helikopteret tilbake til Oslo og med det var vår bistand i Ålesund over.

Den siste saknede ble for øvrig funnet av letemannskapene i slutten av neste uke.

Jeg vil med dette hylle alle de som sto på og arbeidet i Ålesund, representanter for alle nødetatene og frivillige, for innsatsen som ble lagt ned for å finne de saknede slik at familiene skulle få visshet og avslutning på en grusom ventetid.